

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Petiti Philosophi & Doctoris Medici, Miscellaneorum Observationum Libri quatuor

Petit, Pierre

Trajecti ad Rhenum, 1682

Cap. XVIII. Quod falso Averrois quaedam Avempace praeceptorum suo tribuat, quae sunt Philoponi. Quo tempore Philoponus vixerit; quo item Averrois & Avempace?

urn:nbn:de:hbz:466:1-13245

πῦτο (inquit) ὁ ἔστι κατὰ τὸ ἀπὸ ἀναβολῆς ἔπι δύνει, ἢ μῆ-
 κθ, minus plane, ut dixi, & ex naturali verborum signi-
 ficatione. Ceterum antequam hinc discedimus, supplen-
 dus nobis defectus in commentario *Alexandri*, quo loco,
 quid sit πλάτος Geographis, definit: Τὸ πλάτος λέγων τὸ
 ἀπὸ ἑτέρου διάστημα. Scribe, τὸ ἀπὸ ἑτέρου πόλου εἰς ἑ-
 τέρον διάστημα. *Latitudo est intervallum ab uno polo ad al-*
terum.

CAPUT XVIII.

*Quod falso Averrois quadam Avempace præcepto-
 ri suo tribuat, quæ sunt Philoponi. Quo tempo-
 re Philoponus vixerit; quo item Averrois &
 Avempace?*

Proponit *Averrois* dubitationem valde acu-
 tam contra sententiam *Aristotelis* de motu gra-
 vium & levium in vacuo: nempe hic nega-
 vit moveri omnino posse horum corporum
 ullum in spatio inani, quod nulla sit ratio
 Ἐμελαξὺ in vacuo & pleno spatio. τὸ μελαξὺ appellat spa-
 tium illud in quo aliquid movetur. quod aut plenum aëre, ut
 nunc est, aut vacuum cogitari potest. constat igitur nul-
 lam esse proportionem vacui spatii, ad plenum quocumque
 quantumvis subtili corpore: inter corpus enim & vacuita-
 tem, sive negationem corporis nulla esse potest proportio:
 igitur neque penetrationis & transitus in utroque. cum i-
 gitur in eo medio quod est pleniùs & magis resistit faciliore
 & celeriore esse motum; in eo quod rarius & subtilius, diffi-
 ciliorem & tardiozem esse rationi consentaneum sit, conse-
 quens est, in vacuo quod nullo modo resistit, tanto faciliore
 esse

esse & celeriores motum, ut nulla sit proportio celeritatis ejus motus, qui in eo fit, ad velocitatem motus in pleno spatio: & cum ut motus ad motum se habet, ita sit ratio temporis ad tempus: nulla quoque erit proportio temporis, quo aliquid movetur in vacuo, ad tempus quo in pleno. Ergo non in tempore, sed in momento fiet motus in vacuo spatio. Hæc quidem ratio est *Aristotelis*, qua probat non dari motum in vacuo.

Avempace autem sic hujus rationis vim eludebat: aliud esse loqui de tarditate, quæ accedit motui gravium & levium ex impedimento & resistantia medii: aliud de ipso motu secundum se. Ratio igitur *Aristotelis* bene ostendit, nullam fore motus naturalis retardationem, ei corpori quod in vacuo moveatur, at non, quod nullus esset motus: quia sublato impedimento, quod a medio affertur nihilo secius remanebit motus is, qui naturaliter corpori convenit. cum is motus naturam & modum corporis sequatur, non autem ejus spatii, in quo fit motus. Hæc igitur objectio *Avempace* tam acuta *Averrois* visa est, ut quia sic dubitavit, hunc præ aliis omnibus philosophis perspicacis & profundi ingenii fuisse judicet. Locus, in quo hoc dicit *Averrois* est in digressionem ad lib. 4. *Naturalis Auscult.* textu 71. *Avempace* igitur fecit dubitare in hoc sermone in duobus locis. unus eorum est, in quo dicit quod proportio motus ad motum, non est sicut proportio spissitudinis medii, ad spissitudinem medii. Secundus autem est, quod isti motus sunt impediti ex medio, & non naturales. Et nullus pervenit ante ipsum ad has questiones: & ideo profundus erat iste, super alios. Enimvero oblatam acuto & capitali Hispano sponte hanc difficultatem facile equidem credo. At non possum non diligentiam *Averrois* desiderare, qui in manibus haberet *Philoponi* commentarios; in quibus eandem dubitationem propositam videre potuit, nempe in *Parecbasi* ad eundem locum *Aristotelis*. Quod ut omnibus planum fiat, *Philopo-*

ni ipsius verba ad eam rem pertinentia subjungam: *Εἰ τοῦ-
 νυν δύο μὲν αἰτίαι ἔμῃ ἰσοταχῶς πάντα κινεῖσθαι τὰ κινούμενα,
 ἢ τε διαφορὰ τῶν δυνάμεων, ἢ ἡ διαφορὰ τῶν φερομένων, ἢ δὲ ἑτέ-
 ρα ποιητικὴ αἰτία ἔσται· ἔγὰρ ἂν ἄλλω ἐπινοήσεται τις. εἰ ἄρα
 ὑπεξαιρεθῆ τὸ ἐμποδίζον, μένει ἔδεν ἢ τὸν ἢ ἐν τοῖς κινουμένοις
 τῆς ἀνίστα κινήσεως αἰτία, ποιητικὴ ἔσται. ἔγὰρ δὴ ἡ βαρύτης ἐν-
 χέσει ἄλλω τὸ εἶναι ἔχθ. ποιότης γὰρ ἔστιν αὐτὴ καθ' αὐτὴν ὑπάρ-
 χουσα τοῖς σώμασιν. ἐπεὶ δὲ ἡ βαρύτης τὸ ποιητικόν ἔστιν αἰτίον ἢ
 ἐπὶ τὸ κάτω κινήσεως, ὡς καὶ αὐτὴ δοκεῖ (Ἀριστοτέλει) ὄντι καὶ
 διαστήματι δι' ἃ ἐνεχθεῖν τὸ κινούμενον, λέγω δὲ τῆς κενῆ, ὕψους
 ἢ καὶ ποιητικῆς αἰτίας τῆς κινήσεως διαφορᾶς, καὶ μηδενὸς ὄντι τῆ
 ἐμποδίζοντι, ἀνάγκη πᾶσα ἀνίστον γενέσθαι καὶ τὴν διὰ κενῆ
 κίνησιν. i. Si igitur dua sunt caussa quamobrem non equali omnia
 velocitate moveantur, una quidem differentia eorum, per que
 motus agitur; altera autem ipsorum diversitas mobilium: ha-
 rum utique caussarum, altera erit efficiens, cum alia ne cogita-
 tione quidem fungi possit. Quapropter eo remoto quod impedi-
 bat, manet nihilominus illa in iis que moventur, caussa efficiens
 motus. Sane enim gravitas non est sita in habitudine ad al-
 liud: cum sit qualitas ipsa per se corporibus tributa. Quo-
 niam igitur gravitas caussa est efficiens motus hujus qui deor-
 sum tendit, quemadmodum ἔ Aristoteli placet, posito in-
 tervallo qua aliquid moveatur, eoque vacuo, posita etiam
 caussa efficiente motus diversi; simul remoto eo quod impe-
 dit, necesse est omnino fieri motum inaequalem per vacuum.
 His quidem probat Philoponus fore inaequalem in vacuo
 corporum motum necessario, prout gravitate diffe-
 runt: non autem ut Aristoteles statuit, aequalem. ac
 proinde in vacuo dari motum. Sed & infra in eadem di-
 gressione expresse idem quod Avempace dicit: Καὶ ἔτι εἰ
 τὸ σῶμα, δι' ἃ κινεῖσθαι τὰ διὰ τῆς σώματι κινούμενα,
 ἐμποδιστικόν ἔστι τῶν φερομένων, ἔστι δηλονότι ὁ χρόνος, ὅς
 δαπανᾶται ἐν ἐκάστη κινήσει κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν ἐνυπαρ-
 χουσῶν ῥοπῶν ἐν τοῖς σώμασι, καὶ μὴ μὴδὲν ἢ τὸ ἐμποδίζον. &c.
 Et*

Et præterea si corpus, per quod moventur, quæ per corpora moventur, habet vim impediendi ea quæ feruntur: nimirum quoddam est temporis, quod in unoquoque motu impeditur secundum inditam corporibus propensionum rationem, etiam si nihil extrinsecus impediat. Non absimilia & apud *Simplicium* videre est. Vixit autem *Philoponus* ducentesimo & tricesimo tertio anno post *Diocletianum*, ipsomet teste in *Scholiis* ad eundem lib. 4. *Naturalis Auscult.* nempe circa ætatem *Tiberii* 11. qui *Constantinus* dictus est, vel etiam *Mauricii*: hoc est, Christi anno 576. circiter. *Philoponi* verba apponam: Φαιδρὸ γὰρ ἐνεσηκέναι ἄν καὶ ἐνιαυτὸν, καὶ μῆνα, καὶ ἡμέραν ἐνιαυτὸν, *Διοκλητιανῶς* ἔτϞ, τλγ' μῆνα, παχών. ἡμέραν, δέκαττω. Est autem *Pachon* nomen proprium mensis apud *Ægyptios*, qui *Novembri* apud nos respondet. Fuit enim *Philoponus* genere *Ægyptius* *Alexandria* civitate oriundus. Proinde multo eo inferior fuit *Averrois*, qui *Cordubæ* natus in *Hispania* anno Christi, 1140. vel, ut aliis placet, 1153. floruit tempore *Frederici* primi Imperatoris. Quippe *Aegidius Romanus*, *Quodlibeto* 9. testatur se vidisse duos filios *Averrois* in aula Imperatoris *Frederici Barbarussæ*, circiter annum 1160. Fuit autem *Avenpace*, *Avenrois* præceptor.